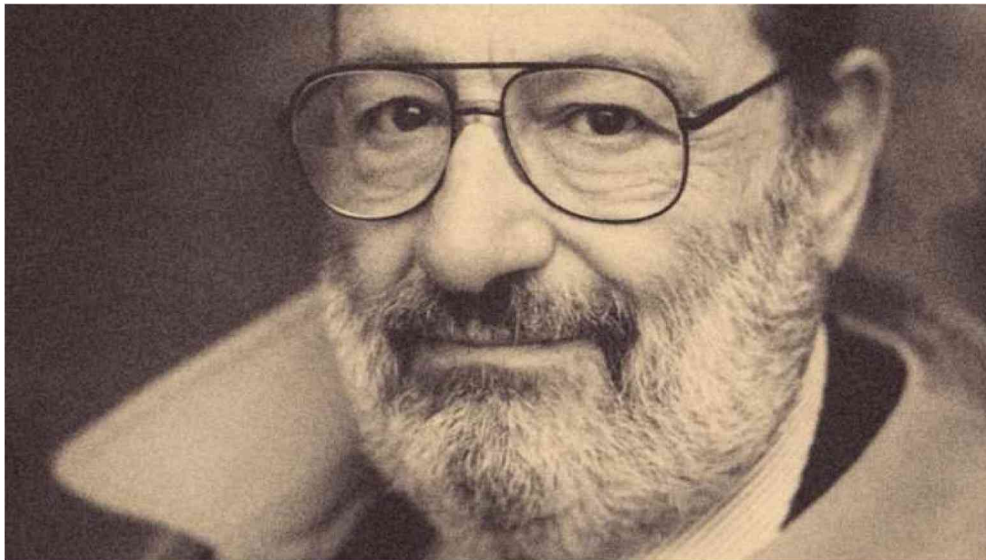

KIKÖTŐI HÍREK

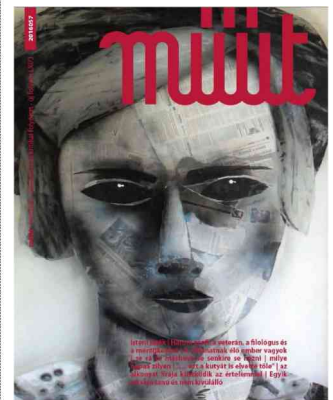
Mátyás Dénes: KH — olasz (2016. április 25.)

2016. április 25.

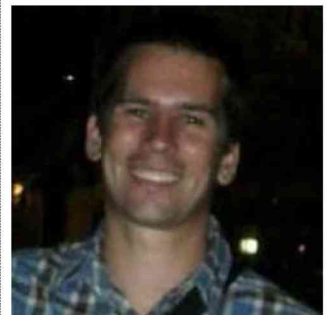

Umberto Eco számára megszűntek az értelmezés határai. Az író, irodalomtörténész, középkorkutató, szemiotikus, filozófus, esztéta, egyetemi professzor Eco február 19-én hunyt el milánói otthonában, a világ, a kortárs olasz és egyetemes kultúra pedig egyik legjelentősebb és legsokoldalúbb alakjával lett szegényebb. Eco 1932-ben született a piemonti Alessandriában, egyetemi és doktori tanulmányait Torinóban végezte. Tanított több olasz városban (Torino, Firenze, Milánó), majd a Bolognai Egyetemen lett szemiotikaprofesszor és tanszékvezető, amely intézménynek később, 2008-tól professor emeritusa volt. Mindemellett a világ különböző részein, számos jelentős intézményben tartott vendégelőadásokat. Az ötvenes években dolgozott a RAI-nál, az évtized végétől a hetvenes évek közepéig a Bompiani Kiadónál, valamint közreműködött több irodalmi folyóiratnál. Köztük az *Il Verrinél*, amely lap körül az olasz neoavantgárd törekvéseket képviselő, nyelvi-szellemi megújulást hirdető Gruppo 63 csoport számos tagja tevékenykedett. Nem véletlen, ha Eco a korabeli olasz szellemi és irodalmi élet több jelentős személyiségével közösen (Angelo Guglielmi, Edoardo Sanguineti, Nanni Balestrini stb.) alapító tagja is volt a Gruppo 63-nak; már csak azért sem, hiszen 1962-es *Nyitott mű* című írása már a csoport megalapítását megelőzően tárgyalta a korszellem és a Gruppo bizonyos elméleti felvetéseit. A művészeti alkotások nyitottságával, az értelmezés lehetőségeivel későbbi tanulmányaiban és köteteiben is újra meg újra foglalkozott, akárcsak a fikcionalitás, a narratológia, az intertextualitás, a szemiotika, az esztétika, az irodalom és a művészet aktuális problémáival (a vaskos életműből csupán néhány fontos-híres alkotást említve: *A művészet meghatározása*, 1968; *A szemiotika elmélete*, 1976, *Lector in fabula*, 1979; *Művészet és szépség a középkori esztétikában*, 1987; *Az értelmezés határai*, 1990; *Hat séta a fikció erdejében*, 1994; *A szépség története*, 2004; *A rútság története*, 2007). Mindezt figyelembe véve az sem meglepő, ha Eco nemcsak az olasz neoavantgárdnak, hanem a posztmodern irodalomnak is megkerülhetetlen alakja, ami teoretikus tevékenysége mellett szépirodalmi munkásságának is köszönhető. *A rózsza neve* című regénye, középkori intellektuális krimije, amellyel szépiróként 1980-ban debütált, a posztmodern irodalomnak — Italo Calvino *Ha egy téli éjszakán egy utazója* mellett (1979) — valódi olasz remekműve. Eco regényei erős gondolati háttérrel rendelkeznek, gondosan kidolgozott művek, amelyeknek szerves részét képezik az intellektuális eszme-futtatások, az intertextuális utalások, a fikció és a valóság kettőségének problémái, az összeesküvés-elméletek... Mind *A rózsza neve*, mind a későbbi regények hatalmas műveltséganyagot dolgoznak össze, az utalások, különféle kapcsolódások felfejtése pedig figyelmes olvasót kíván: komplex művek, amelyekben az élvezetes történetmesélés, az érdekes történeti szál és az izgalmas cselekmény mellett az irodalomtudós Eco elméleti megfontolásai is irodalmi formát nyernek. Így *A Foucault-ingában* (1988), *A tegnapi szigetében* (1994), a *Baudolinóban* (2000), a *Loana királynő titokzatos tűzében* (2004), *A prágai temetőben* (2010), valamint az Olaszországban tavaly év elején megjelent regényében, amelyet már szintén olvashatunk magyar nyelven: a *Mutatványszámot* épp az elmúlt napokban adta ki az Európa Könyvkiadó Barna Imre fordításában. Olaszországban ellenben utolsó tanulmánykötete, a Dante *Isteni színjátékának* egyik sorából (*Pokol*, VII,1) címet választó könyve publikálását hozták előre májusról február második felére, amely az Eco által más értelmiségekkel együtt újonnan alapított La Nave di Teseo Kiadó első megjelentetett kötete. A *Pape Satan Aleppo* az író L'Espresso hetilapban olvasható *La Bustina di Minerva* elnevezésű tárcarovatában az elmúlt tizenöt év során publikált írásaiból, „gyufaleveleiből” válogat: ahogyan az alcím is jelzi, „egy cseppfolyós társadalom krónikái”-t

FRISS MŰÚT

-RÓL, -RÓL

Mátyás Dénes

(1981, Győr) a Szegedi Tudományegyetemen végzett olasz, amerikanisztika és hungarológia szakon, 2014-ben az SZTE Irodalomtudományi Doktori Iskolájában szerzett PhD fokozatot. Italianista, főként kortárs olasz és amerikai irodalommal, olasz-magyar kapcsolatokkal, magyar kultúra és magyar mint idegen nyelv tanítással foglalkozik.

-TÓL, -TÓL

KH — olasz (2016. április 25.)
KH — olasz (2015. március 16.)
KH — olasz (2016. október 10.)
KH — olasz (2015. június 8.)
KH — olasz (2015. november 9.)

A ROVATBÓL AJÁNLJUK MÉG

Szabó Marcell: KH — francia (2016. december 5.)
Szép Eszter: KH — angol (2016. november 21.)
Menczel Gabriella: KH — spanyol (2016. november 7.)
Gilbert Edit: KH — orosz (2016. október 24.)
Mátyás Dénes: KH — olasz (2016. október 10.)

LEGFRISSEBB

Műút 2016058 — lapszámbeutató és nivódij-átadás a Kalickában
András László: Szent Pál második levele a búziakhoz

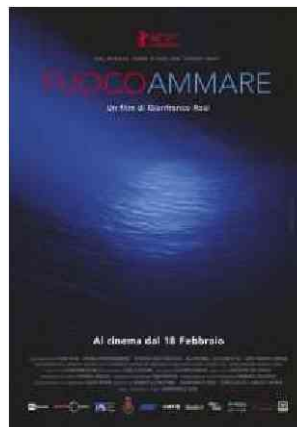
hozza, és (miként a dantei sornak sincsen egyetlen rögzült értelmezése) sokat vitatott-vitatható társadalmi, közéleti, kulturális témákat tárgyal. Eco haláláról minden jelentős olasz és külföldi lap megemlékezett, s ugyanígy tett — természetesen — a Bolognai Egyetem és rektora, Francesco Ubertini, továbbá Olaszország köztársasági elnökétől, Sergio Mattarellától kezdve Matteo Renzi olasz miniszterelnökön, az Európai Parlament elnökén, Martin Schultzon, a filozófus Gianni Vattimón, a színész Roberto Benignin keresztül a La Nave di Teseót igazgató Elisabetta Sgarbiig még nagyon sokan mások, akik neveit nehéz lenne itt mind felsorolni.

A szellemi, irodalmi, kulturális életet Eco távozásával ért szomorú veszteség mellett pozitív híreket is találhatunk az elmúlt időszakból. Így például a filmvilág területéről, ahol az év első hónapjait a díjátadók jegyében teltek. Ezek a *Saul fiának* ítélt rangos elismerések révén különös örömet okoztak nekünk, magyaroknak, ugyanakkor az olaszok számára is tartogattak büszkeséggel teli pillanatok. Ennio MORRICONE Quentin Tarantino *Ajjas nyolcas* című filmjéhez komponált zenéje szintén nem csak a Golden Globe-díjat szerezte meg januárban a legjobb eredeti filmzene

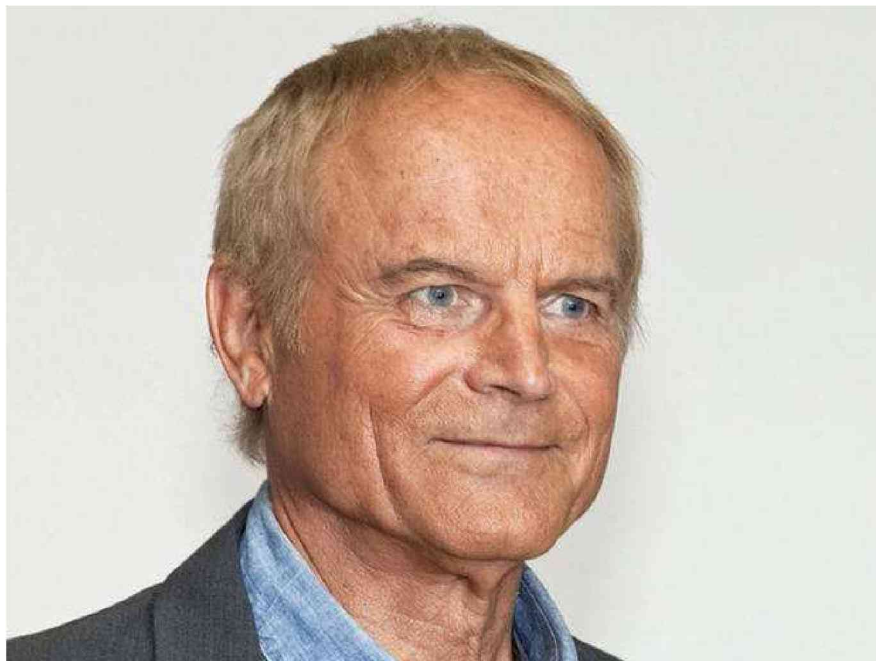
kategóriában, hanem az Oscar-díjat is elnyerte az amerikai Filmművészeti és Filmtudományi Akadémia február végi gáláján. Talán nem véltelen, hogy az elsősorban filmzenéiről híres zeneszerző épp egy westernfilmhez írt kompozíciójáért vehette át az aranyoszobrocskát, hiszen e műfaj alapvetően határozta meg karrierjét, a westernnek zenei világa pedig több újítást is köszönhet Morriconénak (így például a hangszerelés területén, a hagyományostól eltérő hangszerek vagy a szokatlan hangok alkalmazásában stb.). Morriconét Sergio Leonéval való együttműködése vezette a westernfilmek s egyúttal a világhír felé, többek között olyan klasszikusokhoz komponált zenei aláfestést, mint az *Egy maréknyi dollárért* (1964), *A Jó, a Rossz és a Csúf* (1966), a *Volt egyszer egy Vadnyugat* (1968). Ugyanakkor nem ez az egyetlen műfaj, amelyben egyedülálló teljesítményt ért el: a sok száz film között, amelyekben közreműködött, szinte minden zsáner megtalálható, legyen az filmdráma, kalandfilm, vígjáték, történelmi film, romantikus film, thriller és így tovább. A gazdag termésből önkényesen szemezgetve megemlíthetjük *A profit* (Georges Lautner, 1981), a *Volt egyszer egy Amerikát* (Sergio Leone, 1984), *A missziót* (Roland Joffé, 1986), a *Cinema Paradisót* (Giuseppe Tornatore, 1988), az *Állítja Pereirát* (Roberto Faenza, 1995), *Az óceánjáró zongorista legendáját* (Giuseppe Tornatore, 1998), a *Maiénát* (Giuseppe Tornatore, 2000) vagy a márciusban elhunyt Kertész Imre Nobel-díjas regényéből készült *Sorstalanságot* (Koltai Lajos, 2005). Bár a zeneszerző korábban már részesült Oscar-díjban, amikor 2007-ben életműdíjat kapott, a mostani volt az első olyan akadémiai filmzene-jelölése, amelyet aranyoszobrocskára sikerült váltania (jelölésekből, más filmes elismerésekből ellenben már eddig is sokat a magáénak tudhatott).

Rangos díjat kapott egy másik olasz alkotás is: a februárban rendezett 66. Berlini Nemzetközi Filmfesztivál (Berlinale) nemzetközi zsűrije Gianfranco ROSI dokumentumfilmjének ítélte oda a legjobb filmért járó Arany Medvét. *A Tűz a tengerent* (olaszul *Fuocoammare*, 2016) Lampedusa szigetén forgatták, és egyrészt a szigeten élők életét, másrészt az Afrikából hosszú évek óta folyamatosan odaérkező (vagy sajnos meg nem érkező) menekültek sorsát, illetve e kettő szoros együttesét dokumentálja. A film sikerét a téma aktualitása mellett annak hatásos mozgóképi kibontása is eredményezte: a *Tűz a tengeren* mindennapjaikon keresztül nyújt betekintést a lampedusaiak életébe, s hozzájuk hasonlóan a menekülteket is közelről, emberi (és nem csupán számadat) mivoltukban ábrázolja. Az elismerést Meryl Streep nyújtotta át Rosinak, akinek nem ez az első díjnyertes dokumentumfilmje: a római környűrű (Grande Raccordo Anulare) környékén élő embereket ábrázoló *Róma körűrű* (eredeti címén *Sacro GRA*) Arany Oroszlánnal tüntették ki a Velencei Filmfesztiválon 2013-ban.

Aki Magyarországon kívánt olaszos témájú programokon részt venni, az is találhatott magának érdekes elfoglaltságokat. A harmincas éveit közepén járó Paolo Giordano, aki 2008-ban *A prímszámok magánya* című regényével robbant be az irodalomba, Pozsonyt és Prágát is érintő közép-európai turnéja keretében először Budapestre látogatott, ahol az Olasz Kultúrintézet és az Európa Könyvkiadó február 29-ére szervezett beszélgetést az íróval *Az emberi test* című, afganisztáni háborúban játszódó 2012-es, nálunk tavaly megjelent könyvének bemutatójával egybekötve (a regényt Matolcsi Balázs ültette át magyarra). Emellett a múlt heti 23. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál programja is kiváló lehetőségeket ígért a tartalmas időtöltésre az elsőregényes Nadia Terranova részvételével zajló beszélgetések, a magyar származású Giorgio Pressburger triezsti elbeszéléseket tartalmazó kötetének, Giuseppe Lupo Lukácsi Margit fordításában megjelent regényének (*Felhőutazók*, L'Harmattan, 2015), valamint a Nádasy Ádám által újrafordított *Isteni színjátéknak* (Magvető, 2016) a bemutatói, a szerzőkkel és fordítókkal folytatott társalgások keretében.

A jelen hírek végén pedig, ha korábban szót ejtettünk Carlo Pedersoli, vagyis Bud Spencer születésnapjáról, akkor most köszöntsük hűséges pofonosztó társát, Mario Girottit, azaz Terence Hillt is, aki március 29-én töltötte be 77. életévét!

Tetszik 41 ember kedveli. Az ismerőseid közül te lehetsz az első.

SZÓLJ HOZZÁ!

Név:

E-mail:

Honlap:

Hozzászólásod:

Mehet!